

Preventie van glij- en struikelpartijen op het werk

Glij-, struikel- en valpartijen zijn de voornaamste oorzaak van ongevallen in alle bedrijfssectoren uiteenlopend van de zware industrie tot kantoorwerk⁽¹⁾. In de lidstaten is vastgesteld dat zij de hoofdoorzaak zijn voor ongevallen die leiden tot een afwezigheid van meer dan 3 dagen⁽²⁾.

Risico's op ongevallen zijn groter voor werknemers in het **midden- en kleinbedrijf (MKB)**, met name in bedrijven met minder dan 50 werknemers. Toepassing van **eenvoudige controlemaatregelen kan het risico op letsel als gevolg van uitglijden en struikelen verminderen**. De in deze factsheet gegeven adviezen zijn van toepassing op alle bedrijven ongeacht de omvang.

Verantwoordelijkheid van de werkgever

De voorschriften zoals vastgelegd in Europese richtlijnen⁽³⁾ (o.a. over arbeidsplaatsen, veiligheidssignalering, persoonlijke beschermingsmiddelen en een algemeen kader voor veiligheid) die van belang zijn voor de preventie van glij- en struikelpartijen bepalen:

- dat er, voor zover mogelijk, voldoende **daglicht op de** arbeidsplaats moet zijn en dat de werkplek moet zijn uitgerust met een adequate verlichtingsinstallatie ter bescherming van de veiligheid en gezondheid van de werknemers;
- dat in de **vloeren op de werkplek** geen gevaarlijke hobbels, gaten of hellingen mogen zitten en dat de vloeren goed geplaatst, stabiel en niet glad moeten zijn;
- dat **veiligheids- en/of gezondheidssignalering** aanwezig moet zijn daar waar gevaar niet kan worden vermeden of op adequate wijze verminderd door preventieve maatregelen;
- dat specifieke, aan de risico's aangepaste **persoonlijke beschermingsmiddelen** (b.v. beschermend schoeisel) beschikbaar moeten zijn, in de gevallen waarin deze risico's niet op een andere wijze vermeden kunnen worden. Deze P.B.M.'s moeten comfortabel en goed onderhouden zijn en geen aanleiding geven tot andere risico's;
- dat op grond van een algemeen **kader** gezondheid en veiligheid een adequaat management behoeven; hiertoe behoren: risicobeoordeling en -preventie, prioriteit aan collectieve maatregelen ter vermindering van risico's, informatieverstrekking en organisatie van cursussen, en tenslotte overleg met werknemers, samenwerking op het gebied van veiligheid met contractanten.

De minimumvereisten die worden voorgeschreven door richtlijnen zijn omgezet in **nationale wetgeving** die aanvullende vereisten kan bevatten.

Overleg met het personeel is een eerste vereiste. Met behulp van hun kennis is het gemakkelijker te waarborgen dat risico's juist worden ingeschat en werkbare oplossingen worden gevonden.

Ervoor zorgen dat een werkomgeving gezond en veilig blijft, behoort niet alleen tot de verantwoordelijkheden van het management. **Werknemers** zijn ook verantwoordelijk voor samenwerking, dragen zorg voor hun eigen veiligheid en die van hun collega's, en moeten instructies uit gevolgde cursussen opvolgen. Iedereen moet worden aangemoedigd tot het leveren van een bijdrage om gezondheid en veiligheid te verbeteren.

Ongevallenpreventie - risicobeheer

Een adequaat managementsysteem voor gezondheid en veiligheid voorkomt ongevallen door:

- probleemgebieden vast te stellen;
- besluiten te nemen en dienovereenkomstig te handelen;
- te verifiëren dat de ondernomen acties doelmatig zijn.

Een karakteristiek proces bestaat uit een aantal verschillende stappen:

Vaststelling van problemen en planning

De belangrijkste risicogebieden voor glij-, struikel- en valpartijen moeten worden vastgesteld - b.v. ongelijkmatige vloeren, slecht verlichte trappen - evenals doelstellingen voor het aanbrengen van verbeteringen. Om dit soort gevaren te vermijden of te beheersen moet het materieel worden geselecteerd en moeten bijzondere werkmethoden worden gehanteerd.

Organisatie

Verantwoordelijkheden voor het waarborgen van gezondheid en veiligheid in verschillende werkgebieden moeten duidelijk worden gedefinieerd.

Controle

Controles zijn essentieel om ervoor te zorgen dat werkmethoden en -procedures op de juiste wijze worden uitgevoerd. Bijgehouden moet worden wanneer er schoonmaak- en onderhoudswerkzaamheden zijn uitgevoerd.

Monitoring en aanpassing

Periodieke aanpassing is noodzakelijk. Neemt het aantal ongevallen af? Worden tijdens veiligheidsinspecties minder potentiële gevaren geconstateerd?

Werknemers worden verzocht te inventariseren welke gevaren en risico's het personeel en derden lopen die te maken hebben met de uitvoering van werkzaamheden (bezoekers, contractanten en omstanders). Risico's op glij- en struikelpartijen moeten hier ook worden onderzocht. De risicobeoordeling moet regelmatig worden aangepast en geactualiseerd, bijvoorbeeld wanneer zich belangrijke veranderingen voordoen zoals de invoering van nieuw materieel of procedures.

Goede arbeidspraktijken

Waar mogelijk moet **aanpak** van risico's aan de bron het doel zijn (b.v. door het egaliseren van ongelijkmatige vloeroppervlakken). De volgende voorkeursoptie is **vervanging** (b.v. door gebruikmaking van een alternatieve methode voor het schoonmaken van vloeren),

INRS

(1) Valpartijen van minder dan 2 meter.

(2) De stand van zaken op het gebied van veiligheid en gezondheid op het werk in de Europese Unie - Pilotstudy. 2000. Agentschap voor de veiligheid en de gezondheid op het werk. ISBN 92-95007-09-3.

(3) <http://europe.osha.eu.int/legislation/> verschaft koppelingen naar **EU-wetgeving**, nadere bijzonderheden van richtsnoeren van de Commissie voor het MKB en over risicobeoordeling alsmede naar websites van de lidstaten waar **nationale wetgeving** ter uitvoering van de richtlijnen en -snoeren kan worden gevonden.

De in deze factsheet opgenomen informatie is niet bedoeld als vervanging van officiële teksten van de Gemeenschappen of lidstaten.

gevolgd door **scheiding** (b.v. het gebruik van afzettingen om werknemers weg te houden van natte vloeren). De laatste preventiemaatregel is **bescherming** (b.v. door het dragen van schoeisel met antislipzolen). Het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen moet een laatste vorm van bescherming zijn nadat alle organisatorische en technische maatregelen zijn getroffen. Vaak zijn eenvoudige maar doelmatige maatregelen al voldoende om het risico op glij- en struikelpartijen te verminderen of te vermijden. Bijzondere aandachtspunten zijn:

Properheid - Slechte huishouding en wanorde in het algemeen zijn een belangrijke oorzaak van glij- en struikelpartijen. Zorg voor een schone en opgeruimde werkomgeving, zonder obstakels op de vloeren en toegangswegen. Verwijder afval regelmatig zodat het zich niet opstapelt.

Schoonmaak en onderhoud - Regelmatige schoonmaak en onderhoud brengt risico's terug tot een minimum. Afval moet worden verwijderd en arbeidszones schoongehouden. Schoonmaakmethoden en -materieel moeten geschikt zijn voor het te behandelen oppervlak. Zorg ervoor dat tijdens schoonmaak- en onderhoudswerkzaamheden geen nieuwe gevaren voor uitglijden of struikelen ontstaan.

Verlichting - Zorg voor de juiste verlichting; deze moet goed werken en zo aangebracht zijn dat alle vloeren gelijkmatig verlicht worden waardoor potentiële gevaren, zoals versperringen en vuilnis, duidelijk zichtbaar zijn. De verlichting moet een veilige doorgang door het gebouw mogelijk maken. Externe verlichting kan noodzakelijk zijn aangezien buitenwerkplaatsen op adequate wijze verlicht moeten zijn.

Vloeren - Vloeren moeten regelmatig worden gecontroleerd op schade en, indien nodig, moeten onderhoudswerkzaamheden worden uitgevoerd. Potentiële gevaren voor uitglijden en struikelen zijn ook gaten, kieren en losse vloerbedekking of kleden. Op elke locatie moet het vloeroppervlak aangepast zijn aan de uit te voeren werkzaamheden; b.v. vloeren die resistent moeten zijn tegen in productieprocessen gebruikte olie en chemicaliën. Bestaande vloeren voorzien van een coating of een chemische behandeling kan de antislip eigenschappen verbeteren. Vloeren moeten schoon zijn.

Trappen - Veel ongelukken gebeuren op trappen. Leuningen, antislipplagen op de treden, een goede zichtbaarheid, antislipstroken op de randen van de treden en een goede verlichting dragen bij tot de preventie van glij- en struikelpartijen op trappen. Andere niveauveranderingen zoals draaiingen zijn vaak moeilijk te zien. Deze moeten goed zijn aangegeven, met een adequaat gebruik van veiligheidssignalering.

Morsen - Ruim gemorste producten onmiddellijk op volgens een daartoe geëigende schoonmaakmethode (chemische behandeling kan noodzakelijk zijn). Maak gebruik van waarschuwingssignalen waar de vloer nat is en zorg voor alternatieve doorgangsroutes. Waardoor is het morsen ontstaan - kunnen de werkmethode of werkplek worden aangepast om dit tot een minimum te beperken?

Versperringen - Waar mogelijk moeten versperringen worden verwijderd ter preventie van struikelpartijen. Indien dit niet mogelijk is moet gebruik gemaakt worden van adequate afzettingen en/of waarschuwingssignalen.

Losliggende kabels - Plaats uw materieel zodanig dat de kabels geen voetgangersroutes doorkruisen. Gebruik kabelhulzen om uw kabels veilig aan oppervlakken te bevestigen.

Schoeisel - Werknemers moeten schoeisel dragen dat is aangepast aan hun werkomgeving. Rekening moet worden gehouden met het soort werk, het vloeroppervlak, de karakteristieken van de vloer en de antislip eigenschappen van de zolen.

Buitenwerkplaatsen - Werkplaatsen in de openlucht moeten zo worden ingericht dat het risico op glij- en struikelpartijen tot een minimum is teruggebracht, b.v. door antislipmaatregelen in winterse omstandigheden en adequaat schoeisel.

Zoeken naar oplossingen - Preventie in de praktijk

Onderstaande casestudy toont het nut van eenvoudige preventieve maatregelen aan. Hier was het ongeval dat zich voordeed de aanleiding voor het ondernemen van actie. Maar bedrijven kunnen leren van ervaringen als deze en zich proactief opstellen om te voorkomen dat dergelijke ongevallen plaatsvinden in hun eigen bedrijfsruimten. **Verminderen in het optreden van glij- en struikelpartijen kunnen vaak bereikt worden zonder uitgaven of met weinig geld.**

Case study

Een werknemer struikelde over een in een steegje rondslingerende persluchtlang. De luchtbuis was niet weggezet na gebruik. Het steegje was slecht verlicht en het voorval deed zich 's nachts voor. Na een onderzoek heeft het bedrijf schijnwerpers geïnstalleerd in de slecht verlichte zones en de luchtbuis en slang verplaatst. Bewustmaking op het gebied van veiligheid en cursussen in goede bedrijfsvoering vormen nu een onderdeel van de aan het personeel gegeven opleiding.

Voor meer informatie / Referenties

Meer informatie over adequate managementpraktijken is beschikbaar op de *website van het Agentschap*. Alle publikaties van het Agentschap kunnen gratis worden gedownload. 'Ongevallenpreventie op het werk' is het thema van de Europese Week voor veiligheid en gezondheid op het werk die door de lidstaten wordt georganiseerd in oktober 2001; meer informatie hierover is te vinden op <http://osha.eu.int/ew2001/>. De website van het Agentschap heeft koppelingen naar *websites van de lidstaten* waar u nationale wetgeving en richtsnoeren over glij- en struikelpartijen kunt vinden:

Voor Nederland: <http://www.arbo.nl> of <http://nl.osha.eu.int>
Voor België: <http://be.osha.eu.int>

